

Sygn. akt I C 108/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2017 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi Widzewa w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Tomasz Kalsztein

Protokolant: Milena Bartłomiejczyk

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2017 roku w Łodzi

sprawy z powództwa (...) Publicznego Szpitala (...) w K. (...) Centrum (...) II w K.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w Ł., (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o ustalenie:

1. ustala, że umowa o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania pożyczek zawarta w dniu 22 lutego 2011 roku między (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w M. a (...) Spółką Akcyjną w Ł. jest nieważna;
2. odrzuca pozew w stosunku do pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
3. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w Ł. an rzecz powoda (...) Publicznego Szpitala (...) w K. (...) Centrum (...) II w K. kwotę 107,00 zł (sto siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu w całości.

Sygn. akt I C 108/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 4 czerwca 2012 roku, skierowanym przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w Ł., (...) Publiczny Szpital (...) w K. (...) Centrum (...) II w K., reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej polegającej na poręczeniu zobowiązania powoda objęte fakturą VAT nr 348,84 zł. oraz o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że czynność prawna dokonana przez pozwanego w oświadczeniu o udzieleniu poręczenia stosownie do treści art. 54 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej jest nieważna bowiem zostały dokonane bez uprzedniej zgody organu tworzącego powodowy szpital. Powód zarzucił także, iż w umowach o dostawy zawartych ze spółkami (...) Sp. z o.o. zawarto zastrzeżenie, iż dostawca nie może zawierać umów poręczenia bez uprzedniej zgody powoda wyrażonej na piśmie pod rygorem nieważności. Powód zgody takiej nie udzielił zatem również z tych względów poręczenia za długi pozwanego wobec jego wierzycieli są nieważne.

/pozew k. 4-6/

W dniu 13 lipca 2012 roku strona pozwana złożyła odpowiedź na pozew, w której nie uznała powództwa i wniosła o jego oddalenie. W uzasadnieniu strona pozwana podniosła, iż nie zawierała ze spółką (...) jakiegokolwiek umowy poręczenia, a zatem nie ma zastosowania przepis art. 54 ust. 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej

/odpowiedź na pozew k. 30-41/.

Postanowieniem z dnia 24 stycznia 2013 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi, XIII Wydział Gospodarczy stwierdził, iż sprawa nie ma charakteru sprawy gospodarczej. Ponadto Sąd stwierdził swą niewłaściwość w sprawie i przekazał sprawę do rozpoznania tutejszemu Sądowi.

(postanowienie k.60)

Postanowieniem z dnia 21 sierpnia 2013 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi zawiesił postępowanie w sprawie na podstawie art. 177 §1 pkt 1 k.p.c. do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy X GC 286/12 Sądu Okręgowego w Łodzi.

/postanowienie k. 82/. prawomocnego 05 czerwca 2013 r. Sąd połączył sprawę o syn. akt I C 115/13 ze sprawą o sygn. I C 835/12 i postanowił prowadzić ją pod sygn. I C 835/12.

(akta I C 115/13: postanowienie k. 241)

Postanowieniem z dnia 9 sierpnia 2016 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi podjął zawieszony postępowanie.

/postanowienie k. 106/.

W piśmie procesowym z dnia 22 września 2016 r. powód wniósł o znanie umowy o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń, zawartej w dniu 22 lutego 2011 roku przez (...) Sp. z o.o. w W. a (...) S.A. za nieważną.

/pismo procesowe k. 124-126/.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w zmienionej części.

/pismo procesowe k. 143-145/.

Postanowieniem z dnia 10 marca 2017 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego (...) Sp. z o.o. w W.

/postanowienie k. 170/.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W ramach prowadzonej działalności pozwany (...) Publiczny Szpital (...) w K. (...) Centrum (...) II w K. zawarł z (...) Sp. z o.o. w W. (Wykonawca) w dniu 14 lutego 2011 r. umowę, na podstawie której Wykonawca zobowiązał się do sukcesywnych dostaw produktów, których asortyment, ilości i ceny określone zostały w specyfikacjach asortymentowo – cenowych stanowiących załączniki nr 2 do powyższych umów. W §4 punkcie 6 umów strony przewidziały, że Wykonawca nie może dokonać cesji wierzytelności wynikających z umowy, ani ustanawiać na nich zastawów lub zawierać co do tych wierzytelności umów gwarancyjnych w trybie k.c., w tym w szczególności umów poręczenia bez uprzedniej zgody Zamawiającego (pozwanego Szpitala) wyrażonej na piśmie pod rygorem nieważności.

/umowa k. 22-28/

)

Za dostarczone produkty (...) Sp. z o.o. wystawiła w dniu 16 listopada 2011 r. fakturę VAT nr (...) z terminem wymagalności 19 grudnia 2011 r. na kwotę 348,84 zł.

/faktura VAT k. 19/.

W dniu 22 lutego 2011 r. spółka (...) Sp. z o.o. w W. zawarła z powodem umowę o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń. Na mocy tej umowy powód poręczył istniejące i niewymagalne, jak również przyszłe zobowiązania Zakładów wymienionych w załączniku nr 1 do umowy – obejmującym m.in. pozwany Szpital (§1pkt 3). Poręczenie obejmowało zobowiązania pozwanego z tytułu należności głównej wraz z odsetkami do kwoty 900 000,00 zł., chyba że strony postanowią inaczej. Dostawca zobowiązał się do poinformowania listem poleconym Zakład o udzielonym przez Spółkę poręczeniu, w terminie 5 dni od zawarcia umowy (§1 pkt 5 umowy). Dostawca zobowiązał się do przekazywania Spółce zestawienia faktur VAT wystawionych w danym miesiącu kalendarzowym na koniec miesiąca, w którym je wystawiono, nie później niż do 10 dnia następnego miesiąca (§1 pkt 6 umowy). W przypadku, gdyby Zakład nie uregulował zobowiązań względem dostawcy w terminie wymagalności, strony tej umowy ustaliły, że datą zawiadomienia Spółki o konieczności spłaty poręczonego zobowiązania jest ostatni dzień miesiąca, w którym upłynął termin wymagalności poręczonego zobowiązania Zakładu (§ 3 pkt 1 umowy). Powód zobowiązał się dokonać zapłaty poręczonego zobowiązania na rzecz dostawcy w terminie 7 dni od otrzymania zawiadomienia (§ 3 pkt 2 umowy). W zakresie spłaconego zobowiązania powód stawał się wierzycielem Zakładu z prawem naliczania dalszych odsetek za opóźnienie – w przypadku pozwanego Zakładu odsetek w wysokości ustawowej – od dnia wezwania Zakładu do spłaty zobowiązania względem powoda (§3 pkt 3 umowy). Strony tej umowy przewidziały również, że zobowiązanie Spółki do spłaty poręczonego zobowiązania Zakładu (Szpitala), o którym mowa w §3 pkt. 2 umowy, nie powstaje, jeżeli w umowach zawartych pomiędzy Dostawcą a Zakładem (Szpitalem) znajdują się zapisy umowne, które bezpośrednio lub pośrednio wyłączają możliwość poręczenia zobowiązań Zakładu (Zakaz Poręczeń - § 6 pkt.1 umowy). Jeżeli Spółka wykonała swoje zobowiązanie wynikające z przedmiotowej umowy pomimo istnienia Zakazu Poręczeń, wówczas do zwrotu świadczenia Spółki odpowiednie zastosowanie będą miały postanowienia §5 ust. 2, 3, 5 i 6 umowy (§6 pkt. 4 umowy). W takiej sytuacji Dostawca zobowiązany jest w terminie 3 dni od otrzymania zapłaty od Spółki (powoda) zwrócić Spółce (powodowi) kwotę przez nią uregulowaną.

/umowa o współpracy z dnia 22 lutego 2011 r. k.11-17/

W wykonaniu umowy z dnia 22 lutego 2011 r. (...) Sp. z o. o. przekazała pozwanemu zestawienie z dnia 09 grudnia 2011 r. obejmujące m.in. poręczone przez powoda zobowiązanie pozwanego szpitala, stwierdzone ww. fakturą VAT nr (...).

/ zestawienie k.18/

Pozwany zawiadomił powoda, pismem z dnia 28 grudnia 2011 r., o zawarciu w dniu 22 lutego 2011 r. umowy o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielaniu poręczeń z (...) Sp. z o. o. w W., na mocy której poręczył zobowiązania wynikające z faktury VAT nr (...).

/pismo k. 20/

W dniu 28 grudnia 2011 r., wobec bezskutecznego upływu terminu wymagalności wynikającego z wystawionej faktury, powód spłacił (...) Sp. z o.o. należność główną powiększoną o odsetki ustawowe i pomniejszoną o prowizję operacyjną stwierdzoną powołaną fakturą. Jednocześnie w piśmie tym powód poinformował pozwanego szpitala o dokonanej spłacie wzywając do kierowania dalszych wpłat w zakresie wierzytelności objętych zestawieniem na rzecz powoda.

/informacja o spłacie zobowiązań k.21/

Sąd Rejonowy zważył , co następuje:

Pomiędzy stronami bezsporne było, że powód (...) Publiczny Szpital (...) w K. (...) Centrum (...) II w K. jest dłużnikiem z tytułu niezapłaconej faktur VAT wymienionych powyżej, a wystawionych przez dostawcę – spółkę (...) Spółka z o.o. w W..

Powód niniejszym pozwem wniósł o ustalenie umowy z dnia 22 lutego 2011 roku za nieważnej w kontekście ustawowego zakazu dokonywania czynności prawnych mających za cel zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej bez zgody organu założycielskiego podnosząc jednocześnie zarzut pozorności tej umowy z

tego powodu, że została zawarta dla ukrycia innej czynności prawnej a mianowicie przelewu wierzytelności. Nadto, pozwany podniósł zarzut naruszenia umownego zakazu dokonywania przelewu wierzytelności.

W tej sytuacji do rozważenia przez Sąd w sprawie niniejszej pozostała kwestia pozorności oraz ważności zawartych umów poręczenia.

Zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić. Art. 353 §1 k.c. definiuje pojęcie zobowiązania. Wynika z niego, że zobowiązanie to stosunek prawny polegający na tym, że jedna osoba (wierzyciel) jest uprawniony do żądania spełnienia świadczenia, natomiast druga (dłużnik) obowiązana jest to świadczenie spełnić. Powyższe uprawnienia wierzyciela określa się jako wierzytelność, a obowiązek dłużnika jako dług.

Wystawiona przez dostawcę faktura nosi datę sprzedaży po dniu 01 lipca 2011 r., a więc po wejściu w życie ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U.2013.217 j.t.). Oznacza to, że obowiązek zapłaty kwot wynikających z tych faktur przez stronę pozwaną powstał po dniu 01 lipca 2011 r.; wówczas się też skonkretyzował w zakresie elementów istotnych zobowiązania, tj. co do kwoty i co do terminu płatności.

W tej dacie obowiązywał art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, który stanowił, że czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący. Podmiot tworzący wydaje zgodę albo odmawia jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgodę wydaje się po zasięgnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. W ustępie 6 przepisu przewidziano, iż skutkiem dokonania czynności prawnej bez zgody podmiotu tworzącego jest jej nieważność.

Podobną regulację zawierał również przepis art. 53 ust. 6 zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 22 października 2010 r. (Dz.U.2010.230.1507) zmieniającej z dniem 22 grudnia 2010 r. ustawę z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 91, poz. 408 t.j. ze zm.), który obowiązywała w dacie zawarcia umowy z dnia 22 lutego 2011 roku. Zgodnie z jego treścią czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela, w przypadku zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot, który utworzył zakład. Zaś zgodnie z ust. 7 tego artykułu w przypadku naruszenia przytoczonego wyżej przepisu organ założycielski samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może wystąpić do sądu o stwierdzenie nieważności przelewu wierzytelności.

Z uzasadnienia projektu wyżej wymienionej ustawy zmieniającej wynika, iż intencją ustawodawcy było objęcie powyższym ograniczeniem wszystkich czynności prawnych, które w efekcie doprowadziłyby do zmiany wierzyciela. Potrzeba opracowania projektu wynikała z konieczności wzmocnienia wpływu organu założycielskiego na zmianę wierzyciela zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Ponadto z założenia miała spowodować ograniczenie wtórnego obrotu wierzytelnościami, wiążące się z dodatkowymi kosztami dla zakładów opieki zdrowotnej. W uzasadnieniu projektu wyjaśniono, że przepis ten stanowi wprowadzenie ograniczenia zasady wolności działalności gospodarczej, jednakże mieści się w zakresie określonym w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP – dopuszczającym ograniczenie w zakresie konstytucyjnych wolności i praw, gdy jest to konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. W tym przypadku wprowadzenie ograniczenia podyktowane było względami ochrony zdrowia. Ograniczenie w proponowanej formie nie ogranicza istoty wolności działalności gospodarczej, stworzyć miało natomiast narzędzie dla organów założycielskich do skutecznej kontroli nad „swoimi” zakładami opieki zdrowotnej, co przyczynić się miało do właściwej realizacji zadań tych podmiotów w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego populacji. Przepis ten służyć miał realizacji prawa do ochrony zdrowia wynikającego z art. 68 Konstytucji RP. Samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej jest jednostką realizującą szczególnego rodzaju zadania publiczne poprzez udzielanie świadczeń zdrowotnych ratujących życie i zdrowie. Działania

windykacyjne mogłyby doprowadzić do wstrzymania udzielania świadczeń zdrowotnych, a w konsekwencji do braku dostępu do tych świadczeń na danym terenie.

W ocenie Sądu, przepis 54 ust. 5 ustawy o działalności ubezpieczeniowej znajduje zastosowanie przy ocenie ważności spornej umowy poręczenia. Należy bowiem podkreślić, że wykładnia systemowa ma charakter jedynie subsydiarny względem wykładni językowej i nie może stanowić samodzielnej podstawy określenia znaczenia interpretacji przepisów prawa z pominięciem wykładni językowej. Z kolei wykładnia językowa przytoczonego wyżej przepisu prawa prowadzi do wniosku, iż obejmuje on swą treścią nie tylko czynności prawne z udziałem szpitali, ale również i te czynności, które opisany skutek wobec szpitali mają wywołać. Takie rozumienie treści omawianego przepisu znajduje poparcie w przytoczonych wyżej argumentach uzasadniających wprowadzoną zmianę przepisu art. 53 ust. 6 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej.

W dalszej części rozważań w przedmiocie zasadności powództwa należało wyjść od tego, że pozwany zawarł z wierzycielem powoda nie umowę przelewu wierzytelności, lecz umowę poręczenia (uregulowaną w art. 876 § 1 k.c.) i spłacił dług powodowego Szpitala. W zasadzie więc, gdyby spłacił dług, zgodnie z art. 518 k.c., wstąpiłby w prawa zaspokojonego wierzyciela. Jednakże istotą jest fakt, iż – jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego – umowy o współpracy zostały zawarte przez wierzycieli powodowego szpitala z podmiotem profesjonalnie zajmującym się obrotem wierzytelnościami i pozasądową windykacją wierzytelności, a także podmiotem, którego przedmiotem działalności jest m.in. pośrednictwo pieniężne, udzielanie kredytów, a także badanie rynku finansowego. Powołana wyżej okoliczność wymusza na Sądzie konieczność rozważania, czy umowa poręczenia była dotknięta wadą oświadczenia woli w postaci pozorności oświadczenia woli.

Zgodnie z art. 876 § 1 k.c. przez umowę poręczenia poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela wykonać zobowiązanie na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał.

Czynność prawna jest pozorna, gdy oświadczenie woli jest składane drugiej stronie tylko dla pozoru, a adresat oświadczenia zgadza się na pozorne dokonanie czynności prawnej (uchwały z dnia 22 maja 2009 r., III CZP 21/09, OSNC 2010, nr 1, poz. 13 i z dnia 9 grudnia 2011 r., III CZP 79/11, OSNC 2012, nr 6, poz. 74). Pozorność może być zwykła (bezwzględna) albo kwalifikowana (względna). W pierwszym wypadku strony nie mają zamiaru wywołać żadnych skutków prawnych, a oświadczenie woli jest nieważne, a w drugim pod czynnością pozorną ukrywają inną, rzeczywistą czynność prawną i wtedy ważność oświadczenia woli ocenia się według właściwości tej czynności. Możliwe jest zatem, że strony zawierają umowę poręczenia, podczas gdy ich rzeczywistym zamiarem było zawarcie umowy przelewu wierzytelności. W takiej sytuacji zawarcie pozornej umowy poręczenia mogłoby prowadzić do naruszenia ustawowego zakazu zawarcia umowy przelewu wierzytelności.

W ocenie Sądu pozwany w chwili zawierania z wierzycielem szpitala umowy poręczenia wiedział o zadłużeniach i to milionowych szpitali, gdyż okoliczność ta była i jest powszechnie znana. Wiedział (ewentualnie powinien wiedzieć) też o zakazie ustawowym przelewu wierzytelności wobec samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej bez zgody jego organu założycielskiego. Dostawcy jako strony umów, w których wyłączono przelewy wierzytelności, także o tym wiedzieli.

Instytucja prawna pozorności jest podobna do czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy (art. 58 § 1 k.c.), w obu przypadkach skutek jest ten sam – bezwzględna nieważność. Według wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 20 stycznia 1999 r. (I ACa 377/98, Apelacja Lubelska 1999, Nr 1, poz. 2), czynności mające na celu obejście prawa zawierają pozór zgodności z ustawą, a ustalenie, czy czynność została podjęta in fraudem legis, wymaga uwzględnienia całokształtu konsekwencji prawnych z niej wynikających dla podmiotów danego stosunku prawnego. Skutki takiej czynności, które są objęte zamiarem stron, naruszają zakazy lub nakazy ustawowe. Pozorność natomiast wyraża się w braku zamiaru wywołania skutków prawnych przy jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich, przy czym założeniem unormowania jest zgoda drugiej osoby na złożenie oświadczenia woli. Podobieństwo pomiędzy tymi różnymi instytucjami prawa cywilnego wyraża się w tym, że i przy uregulowaniu z art. 58 k.c. i 83 k.c. konieczna jest zgoda obu stron czynności na obejście ustawy, bądź na braku zamiaru wywołania

skutków prawnych oraz w skutku - i czynność pozorna i mająca na celu obejście ustawy jest bezwzględnie nieważna (podobnie też w wyroku SN z 29.3.2006 r., II PK 163/05, OSNAPiUS 2007, Nr 5-6, poz. 71).

Obecnie w nauce prawa i judykaturze przeważa pogląd, zgodny z gramatyczną wykładnią przepisu art. 83 § 1 k.c., że przy symulacji względnej mamy do czynienia z dwiema odrębnymi czynnościami prawnymi. Jednocześnie, jak wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie I UK 346/11 (LEX nr 1215266), pozornosc umowy na podstawie art. 83 § 1 k.c. prima facie wyklucza się z jej nieważnością na podstawie art. 58 § 1 k.c., jednak nie występuje tu bezwzględnie alternatywa rozłączna, albowiem uprawnione jest również stanowisko, które dopuszcza niejako równolegle pozornosc umowy zawartej w celu obejścia ustawy. Umowa formalnie może nie sprzeciwiać ustawie, jednak może być zawarta w celu obejścia ustawy i z tej przyczyny jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.).

Zastosowanie konstrukcji opartej na art. 876 k.c. i 518 § 1 pkt 1 k.c. w istotnych elementach umowy, miało ten sam skutek, jaki wywarłby przelew wierzytelności.

Podpisanie umów nazwanych w jej treści poręczeniem miało jedynie na celu ominięcie zastrzeżenia zawartego w ustawie o działalności leczniczej, iż czynność prawna zmiany wierzyciela, bez zgody podmiotu, który utworzył zakład opieki zdrowotnej w oparciu o art. 58 k.c. jest nieważna.

Mając na uwadze powyższe Sąd uznał, że w rozpoznawanej sprawie mamy do czynienia z jednej strony z nieważnością pozornej umowy poręczenia (art. 83 § 1 k.c.), z drugiej zaś z nieważnością czynności ukrytej polegającej na zmianie wierzyciela wskutek przelewu wierzytelności (art. 53 ust. 6 ustawy o zoz).

Niezależnie od tego należy podnieść, iż ukryta czynność prawna polegająca na zmianie wierzyciela wskutek przelewu wierzytelności jest nie tylko nieważna z powodu sprzeczności z powołanymi wyżej przepisami ustawy, ale z powodu sprzeczności z **umownym zakazem przelewu wierzytelności** uregulowanym w § 4 pkt 6 umowy z dnia 14 lutego 2011 r. zawartej przez pozwany Szpital z (...) Sp. z o.o. w W..

Zgodnie z art. 63 § 1 k.c., jeżeli do dokonania czynności prawnej potrzebna jest zgoda osoby trzeciej, osoba ta może wyrazić zgodę także przed złożeniem oświadczenia przez osoby dokonywające czynności albo po jego złożeniu. Zgoda wyrażona po złożeniu oświadczenia ma moc wsteczną od jego daty. Przepis ten odnosi się do sytuacji, w których ze względu na potrzebę ochrony interesów samych stron czynności prawnej albo innych osób przepis ustawy wymaga zgody osoby trzeciej do dokonania czynności prawnej. Treść art. 63 k.c. nie wskazuje wprawdzie expressis verbis, że ma on być stosowany tylko do przypadków, w których potrzeba zgody osoby trzeciej ma swe źródło w ustawie, ale taka jego wykładnia jest powszechnie przyjmowana z uwagi na cel tego uregulowania oraz jego usytuowanie w dziale I tytułu IV kodeksu cywilnego dotyczącego ustawowych przesłanek czynności prawnych i konsekwencji ich braku. Należy jednak podkreślić, że część doktryny i orzecznictwa wyraża pogląd, w pełni aprobowany przez Sąd rozpoznający niniejszą sprawę zgodnie, z którym art. 63 k.c. ma zastosowanie także do przypadków, w których wymóg zgody osoby trzeciej na dokonanie czynności prawnej nie wynika bezpośrednio z ustawy, ale ustawa upoważnia strony do wprowadzenia takiego wymogu (por. np. art. 509 § 1 in fine i art. 514 k.c., art. 182 § 1 i art. 337 § 2 k.s.h.). W tego rodzaju przypadkach również mamy do czynienia z czynnością prawną, do której dokonania jest wymagana zgoda osoby trzeciej "na podstawie przepisu prawnego", bowiem upoważnienie ustawodawcy zawarte w przepisach szczególnych uzasadnia pogląd, że dochodzi tu do samoograniczenia autonomii prywatnej podmiotu i to ze skutkami wobec osób, które z tym podmiotem dokonują czynności prawnej (zob. Z. Radwański (w:) System prawa prywatnego, t. 2, 2002, s. 307 i n.; por. P. Machnikowski (w:) E. Gniewek, Komentarz, 2006, s. 149; A. Kidyba, Komentarz, t. I, s. 723; wyr. SN z dnia 7 września 1993 r., II CRN 60/93, OSNC 1994, nr 7-8, poz. 159.; wyr. SN z dnia 26 marca 2002 r., III CZP 15/02, OSNC 2003, nr 1, poz. 6; wyr. SN z dnia 12 maja 2004 r., III CK 512/02, OSG 2005, nr 4, poz. 51; wyr. SA w Poznaniu z dnia 26 maja 2011 r., I ACa 356/11, Lex nr 898644; wyr. SN z dnia 12 października 2011 r., II CSK 29/11, Lex nr 1043996.).

Powołany wyżej przepis nie wskazuje wyraźnie, jakie skutki dla czynności prawnej wywołuje brak wymaganej zgody osoby trzeciej. W braku odrębnego uregulowania tej kwestii w przepisach szczegółowych przyjmuje się, że od chwili dokonania czynności prawnej do czasu jej ewentualnego potwierdzenia przez osobę trzecią ma ona charakter

czynności niezupełnej (*negotium claudicans*). Sankcją związaną z jej wadliwością (z brakiem wymaganej zgody osoby trzeciej) jest w tym czasie tzw. bezskuteczność zawieszona (wyr. SN z dnia 21 listopada 2007 r., II CSK 311/07, Lex nr 492171; wyr. SN z dnia 19 grudnia 2008 r., III CZP 122/08, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 115, z glosą M. Pietraszewskiego, Rejent 2010, nr 3, s. 211 i n.). Odmowa wyrażenia zgody lub nieważność oświadczenia woli o wyrażeniu zgody, a więc brak potwierdzenia dokonanej czynności prawnej, pociągnie za sobą jej nieważność. Brak zgody (podobnie jej odmowa) powoduje niespełnienie się koniecznej dla danej czynności prawnej przesłanki, w następstwie czego nie wywołuje ona wyznaczonych w jej treści skutków prawnych (tak Z. Radwański (w:) System prawa prywatnego, t. 2, 2002, s. 310; por. M. Safjan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. I, 2008, s. 354 i n.; wyr. SN z dnia 29 maja 2007 r., V CSK 69/07, Lex nr 442625).

Powód wykazał brak pisemnej zgody na dokonanie przelewu wierzytelności. Skoro powód odmówił udzielenia zgody na przelew (co w realiach niniejszej sprawy jest oczywiste), ukryta czynność prawna przelewu wierzytelności jest nieważna z przyczyn podanych wyżej.

Zawarcie umowy poręczenia nosi również cechy działania sprzecznego z zasadami współzycia społecznego, a więc jest nieważne na podstawie art. 58 § 2 k.c. Wierzyciel bowiem miał świadomość, że w przypadku opóźnienia się przez pozwanego ze spełnieniem świadczenia i przy jednoczesnym spełnieniu tego świadczenia przez poręczyciela nastąpi - bez udziału dłużnika głównego - skutek w postaci wstąpienia osoby trzeciej w miejsce dotychczasowego wierzyciela. Takie działanie wierzyciela było wprawdzie formalnie zgodne z treścią zobowiązania, ale nie da się pogodzić z zasadą rzetelności i lojalności w wykonaniu zobowiązania względem kontrahenta, bowiem naruszało jego uzasadniony interes (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2008 r., IV CSK 39/08 (niepubl.))

Reasumując, w ocenie Sądu załączone do pozwu umowa w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń z dnia 22 lutego 2011 r. zawarta pomiędzy powodem a (...) Sp. z o.o. w W. jest umową pozorną, ukrywającą umowę cesji wierzytelności, a co za tym idzie, dotknięta jest nieważnością.

Z tych przyczyn powództwo należało uwzględnić w całości na podstawie art. 58 §1 i 2 k.c..

Na marginesie należy wskazać, iż ostateczne sprecyzowanie żądania przez powoda Sąd Rejonowy traktuje jako rozszerzenie powództwa bowiem uznanie czynności prawnej za nieważną (skutek dotyczy wszystkich) jest dalej idącym żądaniem aniżeli uznanie czynności prawnej za bezskutecznej (skutek dotyczy tylko jednego podmioty). Wobec powyższego żądanie pozwanego rozliczenia kosztów procesu w zakresie pierwotnego żądania nie było konieczne.

Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego (...) Sp. z o.o. w W.. Jednakże w dacie wezwania (...) Sp. z o.o. w W. nie istniała już została wykreślona z Krajowego Rejestru Sądowego. Wobec powyższego pozew co do pozwanego (...) Sp. z o.o. podlegał odrzuceniu na podstawie art. 199 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd orzekł w oparciu o przepis art. 98 k.p.c. przewidujący zasadę odpowiedzialności stron za wynik procesu. Stosownie do treści tego przepisu, strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Pozwany przegrał proces w całości zobowiązany był, zatem do zwrotu kosztów procesu na rzecz powoda. Na koszty poniesione przez powoda składają się: koszty wynagrodzenia pełnomocnika ustalone na podstawie § 6 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163 poz. 1349 z późn. zm.) w wysokości 60 zł plus opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł oraz opłata od pozwu 30 zł. .